

Bringing the Convention closer to home
La Convention à votre porte

Azil¹

1. Ključni pojmovi o azilu i ESLJP-u (Evropski sud za ljudska prava)	1
2. Prepreke za proterivanje tražilaca azila	2
3. Procena rizika	3
4. Diplomatska jemstva i interno premeštanje	4
5. Ranjive grupe	4
6. Uslovi prihvatanja tražioca azila	5
7. Pritvor tražioca azila	5
8. Postupak davanja azila i delotvorni pravni lekovi	6
9. Privremene mere prema Pravilu 39	7
10. Kolektivno proterivanje	7
11. Konačne primedbe o azilu i ESLJP-u	7

1. Ključni pojmovi o azilu i ESLJP-u (Evropski sud za ljudska prava)

Ljudi su vekovima putovali ogromnim prostranstvima kako bi se nastanili u Evropi. Neki od njih dolaze zbog potrebe za obezbeđenjem međunarodne zaštite. Oni traže azil.

Nije uvijek lako razumeti razliku između migranata, tražilaca azila, izbeglica i ostalih grupa, posebno zato što se ti pojmovi često u medijima zloupotrebljavaju. Evo nekoliko pojmova koje ne bi trebalo mešati.

Reč „migrant“ opisuje osobu koja se seli iz jednog mesta, područja ili zemlje u neko drugo. Pojam „tražilac azila“ odnosi se na migranta koji traži međunarodnu zaštitu.

U Evropi, međunarodna zaštita može poprimiti oblik izbegličkog statusa ili supsidijarne zaštite.

Izbeglički status regulisan je *Ženevskom konvencijom o statusu izbeglica* iz 1951. godine. Taj status daje strana država osobi koja ima osnovani strah da će u svojoj zemlji porekla biti proganjana na osnovu rase, religije, nacionalnosti, članstva u određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja.

Ako strana država smatra da je migranta potrebno zaštititi, ali iz razloga koji nisu navedeni u *Ženevskoj konvenciji*, ona može odlučiti da mu dodeli supsidijarnu zaštitu umesto statusa izbeglice.

¹ Savet Evrope/ Evropski sud za ljudska prava, 2016.

Sadržaj ovog teksta nema obavezujući karakter za Sud.

Ovaj Sud – Evropski sud za ljudska prava – nije nadležan da ispita primenu *Ženevske konvencije*. A *Evropska konvencija o ljudskim pravima* ne predviđa pravo na azil. Pravo je svake države, i to je stvar načela, da kontroliše ulazak, boravak i proterivanje ljudi koji nisu državljani te zemlje.

Ipak, države članice Saveta Evrope imaju obavezu da svakome pod njihovom jurisdikcijom, uključujući migrante, obezbede poštovanje prava zagarantovanih *Evropskom konvencijom o ljudskim pravima*. Zbog toga praksa Suda nameće određena ograničenja na pravo država da nekoga na granici odbiju².

2. Prepreke za proterivanje tražilaca azila

Koja su prava prema Konvenciji koja mogu predstavljati barijeru za proterivanje tražilaca azila?

U prvom redu, oni su obuhvaćeni članom 2. Konvencije, koji jemči pravo na život, i članom 3., koji zabranjuje mučenje, nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Niko se ne sme vratiti tamo gde je izložen stvarnom riziku da se s njime ili njome postupa suprotno bilo kojoj od gore navedenih odredbi. To je načelo neodbijanja. Na primer, u jednom slučaju protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Sud je odlučio da bi deportacija dva tražioca azila u Somaliju predstavljala kršenje člana 3. zbog humanitarne krize i bezobzirnog nasilja u Mogadišu³.

Prema Konvenciji, zabrana predviđena članom 3. je apsolutna. To znači da države članice Saveta Evrope uvek imaju odgovornost da čuvaju osobe koje nisu državljani te zemlje od takvih postupanja, čak i u slučaju proterivanja. Dosadašnje ponašanje tražioca azila, koliko god nepoželjno ili opasno, stoga ne može biti materijalno značajno⁴.

Članovi 2. i 3. Konvencije takođe zabranjuju „indirektno odbijanje“. Indirektno odbijanje znači proterivanje u državu u kojoj, bez pravilne procene njihove situacije, migrante može čekati dalja deportacija. To se takođe primenjuje u kontekstu *Dablinske uredbe* Evropske unije. I tako, u slučaju koji se tiče proterivanja iz Belgije u Grčku, Sud je smatrao da tamo gde je proces azila određene države članice EU-a manjkav te ne nudi delotvorna jemstva u pogledu proizvoljnog proterivanja, ostale države članice se moraju uzdržati od vraćanja tražilaca azila u tu zemlju na osnovu *Dablinske uredbe*⁵.

Članovi 2. i 3. Konvencije takođe se mogu primeniti kada ugroženim osobama bude odbijen ulazak na granici zemlje⁶ ili kada se presretnu na moru. Na primer, Sud je utvrdio da grupa migranata uhvaćenih na moru od strane italijanskih vlasti nije smela biti vraćena po kratkom postupku u Libiju gde im je pretila stvarna opasnost da će se s njima postupati suprotno članu 3. Umesto toga, trebalo im je dati priliku da zatraže azil u Italiji⁷.

Ostale barijere za izbacivanje tražilaca azila mogu proizaći iz opasnosti od flagrantnog kršenja člana 5. ili člana 6. Konvencije u odredišnoj zemlji. Član 5. jemči pravo na slobodu i bezbednost, a član 6. pravo na pravično suđenje.

---

² *Abdulaziz, Cabales i Balkandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [9214/80](#), 28. maja 1985., čl. 67., serija A br. 94, i *Saadi protiv Italije* [GC], [37201/06](#), čl. 124.-125., ECHR 2008.

³ *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [8319/07](#) i 11449/07, 28. juna 2011.

⁴ *Saadi protiv Italije* [GC], [37201/06](#), ECHR 2008.

⁵ *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), ECHR 2011.

⁶ *Gebremedhin [Gaberamadhien] protiv Francuske*, [25389/05](#), ECHR 2007.-II

⁷ *Hirsi Jamaa i ostali protiv Italije* [GC], [27765/09](#), ECHR 2012.

Te odredbe mogu se, na primer, pojaviti ako bi neka država primateljica proizvoljno uhapsila nekog tražioca azila, a da mu prethodno nije sudila, ili ako bi ga zatvorila tokom dužeg perioda nakon osude tokom očigledno nepravičnog suđenja. Međutim, u takvim se slučajevima primenjuje veoma visok prag⁸. Na primer, u slučaju koji se tiče deportacije iz Ujedinjenog Kraljevstva u Jordan, Sud je utvrdio da je mogućnost pritvora pre suđenja u trajanju od 50 dana mnogo kraća od dužine pritvora koja se traži za očigledno kršenje člana 5. S druge strane, prihvatanje dokaza o mučenju u ponovnom krivičnom sudskom postupku bilo bi jednako očiglednom uskraćivanju pravde, u smislu kršenja člana 6. Konvencije⁹.

3. Procena rizika

Kako bi predstavljalo kršenje člana 3. Konvencije, postupanje mora dostići makar određeni nivo ozbiljnosti¹⁰. Hoće li taj prag biti dostignut, zavisi od svih okolnosti, uključujući uzrast tražioca azila, pol i zdravstveno stanje¹¹. Ti će se elementi kumulativno ispitati. Svaka procena pretili tražiocu azila postupanje koje je suprotno članu 3., mora biti individualna i utemeljena na svim dostupnim dokazima.

Prema Konvenciji, rizik od lošeg postupanja u odredišnoj zemlji mora biti „stvaran“, „predvidljiv“ i „osoben“. Stoga će Sud tražiti od migranta tražioca azila da pokaže posebne okolnosti koje bi ga posebno učinile ranjivim s obzirom na loše postupanje.

Te posebne okolnosti mogu se prikazati informacijama o prethodnom lošem postupanju u odredišnoj zemlji, kroz prethodne dodele izbegličkog statusa u stranim državama ili procene Visokog predstavnika Ujedinjenih nacija za izbeglice¹².

Takođe se može prikazati dokazom o trenutnom sistemskom progonu osoba u sličnim okolnostima, pod uslovom da se takva grupa može identifikovati. Na primer, Sud je doneo takvu presudu u pogledu članova manjinskog stanovništva Ashraf u Somaliji¹³.

Sud je takođe prihvatio da izlaganje pojedinca nekoj situaciji opšteg nasilja izuzetnog intenziteta može biti dovoljno kako bi se zaključilo da će ta osoba biti izložena lošem postupanju jednostavno zato što se nalazi u određenom području¹⁴.

U određenim okolnostima, izlaganje tražioca azila ekstremnom siromaštvu ili veoma oskudnim uslovima života takođe može predstavljati kršenje člana 3.¹⁵. Na primer, Sud je utvrdio da su uslovi u glavnim izbegličkim logorima u Keniji i Somaliji, posebno ekstremna prenatrpanost i veoma ograničen pristup zaklonu, vodi i sanitarnim uslovima, bili toliko teški da su dosegli potreban prag ozbiljnosti¹⁶.

---

⁸ *Mamatkulov i Askarov protiv Turske* [GC], [46827/99](#) i 46951/99., ECHR 2005.-I

⁹ *Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [8139/09](#), ECHR 2012. (izvadci)

¹⁰ *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [14038/88](#), 7. jula 1989., serija A br. 161, čl. 100.

¹¹ *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [5310/71](#), 18. januara 1978., serija A br. 25

¹² *Singh i ostali protiv Belgije*, [33210/11](#), 2. oktobra 2012.

¹³ *Salah Sheekh protiv Nizozemske*, [1948/04](#), 11. januara 2007., i, *a contrario*, *Vilvarajah i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [13163/87](#) i ostali, 30. oktobra 1991., Serija A br. 215

¹⁴ *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [8319/07](#) i 11449/07, 28. juna 2011.

¹⁵ *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), ECHR 2011.

¹⁶ *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [8319/07](#) i 11449/07, 28. juna 2011.

Na tražiocu azila je da dostavi dokaze koji mogu pokazati da postoje dovoljni razlozi za verovanje da, ako se protera iz države članice Saveta Evrope, on ili ona će biti izloženi stvarnom riziku od lošeg postupanja u zemlji primateljici.

Tamo gde se pruže takvi dokazi, na Vladi je da otkloni svaku sumnju u vezi s njima¹⁷.

Sud je prihvatio da su tražioci azila često u posebnoj situaciji koja može zahtevati da im se da prednost u odnosu na moguću sumnju kada se procenjuje verodostojnost njihovih izjava i prateće dokumentacije¹⁸.

4. Diplomatska jemstva i interno premeštanje

Zemlja koja vraća osobu može od zemlje odredišta tražiti diplomatska jemstva da dotična osoba nakon povratka neće biti izložena lošem postupanju. Takva jemstva mogu umanjiti rizik, ali ona sama po sebi nisu dovoljna kao jemstvo zaštite.

Kakvu će težinu Sud u određenom slučaju dati diplomatskim jemstvima zavisi od okolnosti koje pretežu u relevantno vreme. Sud će prvo ispitati isključuje li opšte stanje ljudskih prava u državi primateljici prihvatanje bilo kakvih jemstava. Zatim će u obzir uzeti kvalitet datih jemstava te može li se – u svetlu prakse države primateljice – na njih osloniti¹⁹.

Država takođe može predložiti interni premeštaj tražiocu azila na bezbedno područje u zemlji odredišta. Ponovo, Sud će doneti detaljnu procenu kako bi odredio da li je osoba koju je potrebno proterati zaista u mogućnosti da putuje u dotično područje, kako bi imala pristup i tamo se nastanila²⁰.

To uključuje razmatranje da li je tačka povratka sigurna, sadrži li ruta prepreke, te jesu li tranzitna područja sigurna za prelazak tog pojedinca kako bi dospeo na odredište. Sud takođe sprovodi procenu posebnih okolnosti tražiocu azila²¹.

5. Ranjive grupe

Slučajevi koji dospeju na Sud uvek se ispituju s obzirom na posebnu situaciju tražiocu azila. Međutim, neki tražioci azila mogu inherentno pripadati ranjivim grupama, te je Sud priznao da njima zbog toga treba posebna zaštita²².

Takve ranjive grupe mogu biti manjine koje su sistematski podvrgnute zlostavljanju ili određene grupe – kao što su deca, trudnice, osobe s invaliditetom ili starije osobe – koje su priznate kao osobe s posebnim potrebama.

Status podnosioca zahteva kao tražiocu azila posebno je važan. To je zato što postoji široki konsenzus na međunarodnom i evropskom nivou da tražioci azila pripadaju posebno neprivilegovanoj i ranjivoj grupi stanovništva kojoj je potrebna posebna zaštita.

---

¹⁷ *Saadi protiv Italije* [GC], [37201/06](#), 28. februara 2008.

¹⁸ *Salah Sheekh protiv Nizozemske*, [1948/04](#), 11. januara 2007., i *R.C. protiv Švedske*, [41827/07](#), 9. marta 2010.

¹⁹ *Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [8139/09](#), ECHR 2012. (izvodi)

²⁰ *Salah Sheekh protiv Nizozemske*, [1948/04](#), 11. januara 2007.

²¹ *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [8319/07](#) i 11449/07, 28. juna 2011.

²² *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), ECHR 2011.

Posebni status tražioca azila kao člana ranjive grupe može uticati na obaveze koje se nameću državama u pogledu uslova u kojima je takva osoba primljena i pitanja može li se ili ne takva osoba proterati iz zemlje.

Situacija maloletnika bez pratnje koji traže azil posebno je važna. Jedan primer predstavlja slučaj 15-godišnjeg dečaka iz Afganistana koji je zatražio azil u Grčkoj²³. Sud je utvrdio da su uslovi u kojima je taj maloletnik bez pratnje u početku bio zatvoren bili nezadovoljavajući, a vlasti se kasnije, nakon njegovog otpuštanja, nisu pobrinule za njega, što je bilo jednako ponižavajućem postupanju, odnosno kršenju člana 3. Konvencije, posebno s obzirom na to da je tinejdžer postao beskućnik nekoliko dana pre nego što mu je pomogla lokalna nevladina organizacija.

6. Uslovi prihvatanja tražioca azila

Član 3. Konvencije zahteva da se države primateljice pobrinu za smeštaj i pristojne materijalne uslove tražioca azila koji su siromašni i sasvim zavisni o pomoći države.

U svojoj značajnoj presudi o tom pitanju²⁴, Sud je utvrdio da Grčka nije ispunila svoje obaveze iz člana 3. zato što nije osigurala adekvatne uslove prihvata za tražioca azila dok je njegov postupak za dobijanje azila bio u toku. Koji su elementi Sud naveli na takav zaključak? Prvo, u početku je tražilac azila držan u veoma prenatrpanim uslovima i s neadekvatnim sanitarnim čvorom u prihvatnom centru za migrante. Drugo, činjenica je da je nakon puštanja živio više meseci u parku, u stanju ekstremnog siromaštva, te da nije bio u mogućnosti da se brine ni za svoje najosnovnije potrebe. I treće, smatralo se da je njegovo stanje bilo tim teže jer je tražilac azila živio u stalnom strahu od napada i pljačke, a nije bilo nikakve verovatnoće da će se njegova situacija poboljšati.

U jednom drugom sličnom slučaju²⁵, koji je pokrenut protiv Švajcarske, Sud je presudio da uslovi prihvata tražioca azila u Italiji ni u kom slučaju nisu bili kritični kao oni u Grčkoj. To samo po sebi nije moglo predstavljati opšte dopuštenje za povratak u tu zemlju. Međutim, Sud je uzeo u obzir da je tražilac azila bio u posebnoj situaciji, s obzirom na to da se radilo o osmečlanoj porodici sa šestoro maloletne dece, uključujući i odojče. Stoga je zaključeno da je, čak i ako nema sistemskih grešaka, dužnost vlasti države koja osobe proteruje, da dobije jemstva države primateljice da će, po njihovom dolasku, tražioci azila biti primljeni u objektima i uslovima koji su prilagođeni za uzrast dece te da će porodica biti držana na okupu.

7. Pritvor tražioca azila

Evropska Konvencija o ljudskim pravima omogućava državama da kontrolišu slobodu stranih državljana u kontekstu imigracije. Stoga, u određenim okolnostima migranti, uključujući tražioce azila, mogu biti pritvoreni sve dok im država ne dopusti da uđu ili da ostanu u zemlji.

Prema članu 5. stav 1. (f) Konvencije, migranti mogu biti lišeni slobode samo u skladu s postupkom koji je propisan zakonom, a mera može biti opravdana iz dva razloga: za sprečavanje neovlašćenog ulaska na nacionalnu teritoriju ili u svrhu proterivanja.

Kako bi se izbeglo da se smatra proizvoljnim i suprotnim Konvenciji, takav pritvor mora biti sproveden u dobroj veri. Šta to znači? To znači da pritvor mora biti usko vezan uz svrhu sprečavanja

---

²³ *Rahimi protiv Grčke*, [8687/08](#), 5. aprila 2011.

²⁴ *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), ECHR 2011.

²⁵ *Tarakhel protiv Švicarske* [GC], [29217/12](#), ECHR 2014. (izvadci)

neovlašćenog ulaska ili proterivanja; da mesto i uslovi pritvora moraju biti prikladni, te da trajanje pritvora ne sme premašiti ono koje je razumno potrebno u date svrhe²⁶. Takav pritvor prestaje da bude zakonito ako se postupak sprovodi bez zakonitog sudskog postupka²⁷ ili ako više nema realne šanse za proterivanje²⁸.

Prema članu 5. stav 2. Konvencije, pritvoreni tražioci azila moraju bez odlaganja biti obavješteni o razlozima pritvaranja²⁹ i na jeziku koji razumeju. A član 5. stav 4. zahteva pristup sudiji koji nakon temeljnog ispitivanja svih činjenica brzo mora odlučiti³⁰ o zakonitosti njihovog pritvaranja³¹ i koji mora sprovoditi povremene revizije pritvora ukoliko je on produžen.

Pitanje je da li je lišavanje slobode u skladu sa zahtevima Konvencije promatra se u svetlu posebnih okolnosti svakog slučaja. U praksi, lišavanje maloletnika slobode – s pratnjom ili bez nje – može samo retko biti opravdano³².

8. Postupak davanja azila i delotvorni pravni lekovi

Član 6. Konvencije i njegov puni obim proceduralnih prava koja jemče pravo na pravično suđenje ne može se primeniti na azil i na postupak proterivanja. Ipak, član 13. Konvencije, koji jemči pravo na delotvoran pravni lek, jeste primenjiv. Zato što član 13. ne predstavlja autonomnu odredbu, na njega se može osloniti samo ako tražilac azila takođe ima opravdani prigovor prema nekoj drugoj odredbi Konvencije, kao što je prigovor opasnosti od lošeg postupanja suprotno članu 3.

Koji su onda zahtevi Konvencije u pogledu postupka davanja azila?

U prvom redu, Sud je utvrdio da pojedinci moraju imati adekvatne informacije o proceduri dobijanja azila koja će se slediti³³. To zahteva postojanje pouzdanog sistema komunikacije između vlasti i tražioca azila³⁴. Štaviše, pojedinci moraju imati delotvoran pristup takvom postupku. To, pak, može zahtevati dostupnost tumača i pristup pravnoj pomoći.

Kada se procenjuje da li tražioci azila imaju pristup delotvornom pravnom lku, Sud će normalno ispitati domaći sistem kao celinu. Mišljenja je da: „Čak i ako jedan pravni lek sam po sebi u celosti ne ispunjava uslove iz člana 13., skup pravnih lekova prema domaćim zakonima ih može ispuniti“³⁵.

Delotvoran pravni lek mora biti dostupan prema zakonu i u praksi³⁶.

Kompetentna nacionalna vlast ne mora nužno biti sudska. No njena moć i jemstva uzimaju se u obzir prilikom ispitivanja delotvornosti pravnog leka. Takvo nacionalno telo mora biti nezavisno, te mora sprovoditi detaljan i strogi nadzor³⁷ zahteva za dobijanje azila, te mora ispitati meritum slučaja³⁸.

---

²⁶ *Saadi protiv Italije* [GC], [37201/06](#), ECHR 2008.

²⁷ *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [22414/93](#), 15. novembra 1996., Izveštaj o presudama i odlukama 1996.-V

²⁸ *Mikolenko protiv Estonije*, [10664/05](#), 8. oktobra 2009.

²⁹ *Louled Massoud protiv Malta*, [24340/08](#), 27. jula 2010.

³⁰ *Sławomir Musiał protiv Poljske*, [28300/06](#), 20. januara 2009.

³¹ *Nikolova protiv Bugarske* [GC], [31195/96](#), ECHR 1999.-II

³² *Rahimi protiv Grčke*, [8687/08](#), 5. travnja 2011., *Muskhadzhiyeva i ostali protiv Belgije*, [41442/07](#), 19. januara 2010. i *Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije*, [13178/03](#), ECHR 2006-XI

³³ *Abdolkhani i Karimnia protiv Turske*, [30471/08](#), 22. septembra 2009.

³⁴ *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), § 301, ECHR 2011.

³⁵ *Gebremedhin [Gaberamadhien] protiv Francuske*, [25389/05](#), ECHR 2007-II

³⁶ *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), ECHR 2011.

³⁷ *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [GC], [30696/09](#), čl. 293, ECHR 2011.

Posebna pažnja pridaje se brzini delovanja pravnog leka jer njegova delotvornost može biti ugrožena odugovlačenjem i prekomernim trajanjem³⁹.

S druge strane, brz postupak u pogledu zahteva tražioca azila ne bi smeo imati prednost nad delotvornošću ključnih proceduralnih jemstava da se tražilac azila zaštiti od proizvoljnog proterivanja. Nerazumno kratak vremenski rok za predaju zahteva, kao što je slučaj u kontekstu ubrzanih postupaka za dobijanje azila, može potkopati sprovođenje i delotvornost pravnog leka. Na primer, u slučaju koji se tiče deportacije sudanskog državljanina iz Francuske, Sud je utvrdio da su vremenski rok od pet dana za predaju početnog zahteva za azil i rok od 48 sati za osporavanje kasnije odluke o proterivanju zaista bili prekratki. Ti i ostali elementi u ovom slučaju učinili su pravni lek praktično nedelotvornim, što predstavlja kršenje člana 13., a koji se uzima zajedno s članom 3. Konvencije⁴⁰.

Član 13. takođe zahteva automatsko suspenzivno dejstvo pravnog leka – drugim rečima, da planirano proterivanje mora biti stavljeno na čekanje sve dok se ne donese konačna odluka⁴¹. Sama mogućnost traženja suspenzivnog dejstva ili leka, koji ima takvo dejstvo „u praksi“, nije dovoljna⁴².

9. Privremene mere prema Pravilu 39

Prilikom predaje zahteva Sudu, tražioci azila mogu od Suda zatražiti da navede tuženoj državi privremenu meru prema pravilu 39 Pravilnika Suda tako da se tužena država mora odreći vraćanja tražioca azila u zemlje u kojima im pretil neposredan rizik od nepopravljive štete. Zahtevi za privremenim merama dopuštaju se samo u izuzetnim okolnostima. Međutim, ako je indicirana bilo koja mera Pravila 39, tužena država ima obavezu da je poštuje. Ako to ne učini, može se smatrati da krši član 34. Konvencije u pogledu sprečavanja prava na predaju zahteva⁴³.

10. Kolektivno proterivanje

Dodatne proceduralne mere zaštite u pogledu kolektivnih proterivanja predviđene su članom 4. Protokola br. 4 Konvencije. Potrebno je sprovesti postupak identifikacije i pravilno proceniti posebne okolnosti svakog tražioca azila u grupi. Inače će se proterivanje smatrati kolektivnim i stoga onim koji krši ovu odredbu. U već spomenutom slučaju presretanja na moru protiv Italije⁴⁴, Sud je utvrdio da se član 4. Protokola br. 4 takođe odnosi na proterivanje stranaca u treće zemlje koji se sprovodi izvan nacionalne teritorije.

---

³⁸ *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, [22414/93](#), 15. novembra 1996., Izveštaj o presudama i odlukama 1996.-V

³⁹ *De Souza Ribeiro protiv France* [GC], [22689/07](#), ECHR 2012.

⁴⁰ *I.M. protiv France*, [9152/09](#), 2. februar 2012.

⁴¹ *Čonka protiv Belgije*, [51564/99](#), ECHR 2002.-I, i *Gebremedhin [Gaberamadhien] protiv Francuske*, [25389/05](#), ECHR 2007.-II

⁴² *Gebremedhin [Gaberamadhien] protiv Francuske*, [25389/05](#), ECHR 2007.-II

⁴³ *Mamatkulov i Askarov protiv Turske* [GC], [46827/99](#) i 46951/99, ECHR 2005-I

⁴⁴ *Hirsi Jamaa i ostali protiv Italije* [GC], [27765/09](#), ECHR 2012.

11. Konačne primedbe o azilu i ESLJP-u

Kao što je u ovoj prezentaciji pokazano, države članice Saveta Evrope imaju pravo da odrede koji se tražioci azila zaista kvalifikuju za međunarodnu zaštitu. Nije zadatak Evropskog suda da odluči o meritumu pojedinačnih zahteva za azilom. Međutim, u kontroli svojih granica, države moraju delovati u skladu sa standardima ESLJP-a i u skladu s načelima koja se izvode iz ogromne prakse Suda, kako bi se zajamčilo poštovanje ljudskih prava tražioca azila.

***

Svi predmeti na koje se u ovoj prezentaciji pozivalo mogu se pronaći u bazi podataka HUDOC-a (Evropski sud za ljudska prava)⁴⁵. Dodatne informacije dostupne su na internet stranici Suda⁴⁶ te u relevantnom edukativnom materijalu HELP-a⁴⁷, *Programa Saveta Evrope za edukaciju pravnih stručnjaka o ljudskim pravima*.

---

⁴⁵ <http://hudoc.echr.coe.int>

⁴⁶ www.echr.coe.int

⁴⁷ www.coe.int/help